

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 172/2018-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku o sťažnosti [REDAKČNÝ KOTÍK], [REDAKČNÝ KOTÍK], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Mudrákom, advokátska kancelária, Vajnorská 100/A, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 125/2012, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ KOTÍK] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 125/2012 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 125/2012 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodevät'desiat eur a päťdesiat centov) na účet advokáta JUDr. Michala Mudráka, advokátska kancelária, Vajnorská 100/A, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 172/2018-8 z 24. apríla 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 125/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Následne ústavný súd 23. mája 2018 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

3. Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 25. júna 2018. Jeho súčasťou bola aj chronológia úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní, ako aj vyjadrenie zákonnej sudkyne. Z predloženej chronológie vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

„Po predložení spisu sp. zn. 15C/125/2012 som zistila, že žaloba bola pôvodne podaná na Okresný súd Bratislava III dňa 10.12.2010 a bola jej pridelená spisová značka

16C/165/2010. Predmetná vec bola dňa 20.6.2012 postúpená miestne príslušnému Okresnému súdu Bratislava...

Zo strany Okresného súdu Bratislava I boli vykonané nasledovné úkony:

22.06.2012 - úprava na doručenie žaloby a jej príloh spolu s poučením žalovanému a žiadosť

o pripojenie spisu OS BA III sp. zn. 8C/191/2003

02.08.2012 - urgencia žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe

29.01.2013 - žiadosť Krajského súdu v Bratislave o zapožičanie spisu OS BA III sp. zn. 16C/165/2010

07.05.2013 - vrátenie zapožičaného spisu 15C/125/2012 z Krajského súdu v Bratislave

04.09.2017- výzva žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku

13.09.2017 - žiadosť žalobcu o predĺženie lehoty na zaplatenie súdneho poplatku

27.09.2017 - doručenie upravenej žaloby žalobcom spolu s prílohami

27.09.2017 - žiadosť žalobcu o predbežné prerokovanie upravenej žaloby

28.09.2017 - žiadosť žalobcu o ďalšie predĺženie lehoty na zaplatenie súdneho poplatku

16.10.2017 - úprava žaloby žalobcom a predloženie príloh

05.02.2018 - uznesenie - výzva žalobcu na opravu doplnenej žaloby doručenej súdu dňa 27.9.2017

23.02.2018 - žiadosť právneho zástupcu žalobcu o predĺženie lehoty na vyjadrenie sa k výzve

15.03.2018 - vyjadrenie právneho zástupcu žalobcu k výzve

16.04.2018 - uznesenie - výzva žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe, výzva právnenému zástupcovi žalobcu na predloženie plnomocenstva

19.04.2018- predloženie plnomocenstva od právneho zástupcu žalobcu

04.05.2018 - vyjadrenie žalovaného

24.05.2018 - uznesenie - výzva žalobcu na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného.“

4. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že v predmetnom konaní ide o skutkovo a právne zložitú vec s poukazom na predmet konania, ktorým je

náhrada škody proti štátu, ktorá bola spôsobená pri výkone verejnej moci. K prekážkam v postupe súdu v danej veci uviedla, že *«konanie sa začalo na Okresnom súde Bratislava III, ktorý vec postúpil tunajšiemu súdu z dôvodu jeho miestnej nepríslušnosti podľa § 105 ods. 1 a 2 vtedy účinného zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“). Išlo o prekážku v postupe Okresného súdu Bratislava III. Mám zato, že vzhľadom na uvedené možno na účely posúdenie ústavnej sťažnosti celkovú dĺžku konania sp. zn. 15 C 125/2012 určiť od postúpenia veci tunajšiemu súdu, t.j. od 20.06.2012.»*. Taktiež dala do pozornosti, že poplatková povinnosť nebola splnená až do 16. novembra 2017, čo považovala za takú prekážku v postupe súdu, ktorá mohla viesť k zastaveniu konania. K samotnému návrhu uviedla, že *„sťažovateľova žaloba nebola úplná a obsahovala vady až do dňa 15.03.2018“*, a to z dôvodu *„absencie preukázania predbežného prerokovania návrhu...“*. Všetky tieto okolnosti mali podľa názoru predsedníčky okresného súdu *„výrazný vplyv na postup súdu v konaní a významnou mierou ovplyvnili ako procesný postup v konaní, tak i samotnú dĺžku konania“*. Predsedníčka okresného súdu v závere svojho vyjadrenia vyjadrila súhlas s upustením od verejného prerokovania veci.

5. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení doručenom 13. júla 2018 sa nestotožnil so stanoviskom okresného súdu a zotrval na dôvodnosti svojej sťažnosti a zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý súdom prikazuje,

aby postupovali v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' sporu, v ktorom je sťažovateľ v procesnej pozícii žalobcu „o náhradu škody za nesprávny úradný postup“ podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva a vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a jeho terajšie štádium sa nestotožňuje s názorom okresného súdu, že ide o skutkovo a právne zložitú vec, a súhlasí aj so stanoviskom právneho zástupcu sťažovateľa, že rozhodovanie s takýmto predmetom konania je vzhľadom na sídlo Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré zastupuje odporcu, bežnou súčasťou agendy práve tohto okresného súdu.

16. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v podstatnej miere prispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania jednak tým, že jeho návrh vykazoval od počiatku vady, bol podaný na miestne nepríslušnom súde, ako aj tým, že si svoju poplatkovú povinnosť nesplnil spolu s podaním svojho návrhu.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu.

18. Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní konštatuje, že doterajšia dĺžka napadnutého konania presahujúca sedem rokov (od podania návrhu, pozn.) bez meritórneho rozhodnutia o uplatnenom nároku sama osebe je dostatočným dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa, a to aj napriek skutočnosti, že v okolnostiach posudzovanej veci skutočne môže ísť o skutkovo a právne zložitú vec. Avšak súčasné štádium konania, keď okresný súd ani nepristúpil, ani k nariadeniu pojednávania vo veci neumožňuje okresnému súdu ospravedlňovať doterajšiu dĺžku napadnutého konania práve s poukazom na skutkovú a právnu zložitost' veci. Takisto neobstojí tvrdenie, že prekážkou postupu súdu bolo nezaplatenie súdneho poplatku, resp. vady návrhu, pretože k vyrubeniu súdneho poplatku okresný súd pristúpil až v septembri 2017, to znamená takmer po siedmich rokoch od podania návrhu, dovtedy realizoval len úkony súvisiace s prípravou pojednávania. Pre úplnosť je potrebné dodať, že k postúpeniu veci od Okresného súdu Bratislava III došlo až po osemnástich mesiacoch od podania návrhu. V súvislosti s obranou okresného súdu, že sťažovateľ nepreukázal, že požiadal príslušné ministerstvo o predbežného prerokovania jeho nároku ústavný súd, poukazuje na podanie sťažovateľa zo 6. júna 2011 (č. 1. 38 súdneho spisu, pozn.), ktorým sťažovateľ prostredníctvom okresného súdu vyzval Slovenskú republiku o predbežné prerokovanie svojho nároku, ako aj vyjadrenie samotného dotknutého ministerstva, ktoré konštatuje, že sťažovateľ sa na ministerstvo obrátil so svojou žiadosťou o predbežné prerokovanie 6. júna 2011 (č. 1. 167 súdneho spisu, pozn.).

19. Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnuté konanie ako celok je poznačené zbytočnými prieťahmi. Ústavný súd čiastočne akceptuje obranu okresného súdu, že sťažovateľ až do konca roku 2017 nevyvinul dostatočný záujem o to, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom prostredníctvom sťažnosti adresovanej predsedovi okresného súdu, avšak na druhej strane všeobecný súd mal povinnosť podľa § 101 ods. 2 vtedy platného Občianskeho súdneho poriadku pokračovať v konaní, aj keď bol sťažovateľ nečinný.

20. Ústavný súd ďalej poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

21. Za takýto nesústredený postup ústavný súd považuje skutočnosť, že okresný súd vyzval sťažovateľa pod hrozbou zastavenia napadnutého konania, aby zaplatil súdny poplatok za návrh 6. septembra 2017 (návrh bol podaný 10. decembra 2010, pozn.) v rozpore s § 13 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého poplatok alebo doplatok poplatku nemožno vyrubiť po uplynutí troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom sa stal splatným.

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa, preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

23. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 125/2012 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená (bod 2 výroku rozhodnutia).

III.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

25. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 7 000 €, ktoré odôvodnil porušením svojich práv, sklamaním, pretože veril v to, že dôjde k spravodlivej náprave krívd.

27. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom a nesústredenú činnosť okresného súdu, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

29. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia v sume 585,76 €.

30. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

31. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2017 v sume 921 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 153,50 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu za dva úkony právnej služby podľa vyhlášky vykonané v roku 2018 po 9,21 €. Keďže právny zástupca sťažovateľa je zároveň platiteľom dane z pridanej hodnoty, odmena a náhrady sa zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Pokiaľ ide o písomné podanie – vyjadrenie právneho zástupcu k stanovisku okresného súdu doručenému 13. júla 2017, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu trov konania sťažovateľovi nepriznal, keďže podanie neobsahovalo žiadne nové argumenty alebo skutočnosti, ktoré ústavnému súdu neboli známe z predloženého spisu, resp. zo samotnej sťažnosti.

32. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 390,50 €.

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2018